

А. С. Решетнікова

здобувачка I курсу спеціальність D8 «Право»

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Науковий керівник: к. ю. н., доц. кафедри конституційного права та правосуддя Л. А. Ольховик

ПРАВОВИЙ СТАТУС ТА ФУНКЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ РАДИ У СИСТЕМІ ІНСТИТУТІВ ЄС

Актуальність теми полягає у важливості статусу та функціонування Європейської Ради як об'єкту дослідження у зв'язку з інтеграційними процесами в ЄС, так як вона є його вищим колегіальним органом.

Метою цієї роботи є розгляд правового статусу та функцій Європейської Ради, її місця в інституційному механізмі ЄС, а також особливості ролі Європейської Ради у визначенні стратегічних напрямків розвитку ЄС.

Проблему правового статусу Європейської Ради висвітлювали у своїх працях І.Яковюк, Д.Голосніченко, П.Буряк, А.Грицяк та інші. Правові проблеми діяльності інститутів ЄС розглядали у своїх роботах В.Муравйов, В.Василенко, Р.Петров та інші.

Європейська Рада була неформально заснована у 1974 році, а згодом набула офіційного статусу інституції ЄС у 2009 році після набрання чинності Лісабонським договором. Вона є одним із найвпливовіших органів Європейського Союзу. Через свій склад та повноваження як наднаціонального виконавчого органу ЄС, Європейську Раду прийнято вважати вищим політичним органом Європейського Союзу.

Європейська Рада складається з глав держав-членів ЄС або їхніх урядів, Президента Європейської Ради та Президента Європейської Комісії, яким допомагають міністри закордонних справ та один член Європейської Комісії. Також у її засіданнях також бере участь Високий Представник Європейського Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки без права голосу.

Засідання тривають щонайменше два дні та проводяться принаймні двічі на пів року під головуванням її Президента, хоча він може скликати позачергові засідання. Після них Президент повинен надавати звіти про кожне своє засідання до Європейського парламенту [1, с. 56].

Президента Ради обирають самі її члени кваліфікованою більшістю голосів на термін два з половиною роки з можливістю переобрання. Його завданнями є підготовка та головування на засіданнях Ради, сприяння її роботі та представництво ЄС у сфері закордонних справ.

Переважна більшість повноважень Європейської Ради відноситься до сфери зовнішньої політики. Своїми рішеннями вона затверджує цілі та завдання Європейського Союзу, встановлює стратегічні пріоритети та інтереси, зокрема у сферах безпеки та оборони, зовнішніх відносин, а також у інших сферах, пов'язаних зі спільною діяльністю держав-членів.

До особливих повноважень Європейської Ради входить укладення угод між ЄС та іншими державами, право створювати спеціальні організації, які можуть набувати статусу суб'єкта ЄС. Також у Ради є розширені можливості врегулювання суперечок між державами-членами, пов'язаних з проектами нових законодавчих актів ЄС або небажанням когось із них підтримати рішення, ухвалені кваліфікованою більшістю Ради [2, с. 191].

Водночас повноваження Європейської Ради є обмеженими у сфері законотворчої діяльності, проте вона може надавати Європейській Комісії рекомендації щодо законодавчої політики. До її компетенції входить право на роль у процедурі перегляду положень установчих документів ЄС, та, у разі потреби, доповнення та уточнення їхніх правил. Рада визначає стратегічні орієнтири для складання програм законодавчої та оперативної діяльності в сфері простору свободи, безпеки та правосуддя [3, с. 2].

Важливою прерогативою Європейської Ради є право пропонувати кандидатури на посади Президента Європейської Комісії та Високого Представника ЄС з питань закордонних справ і політики безпеки через надсилання їх до Європейського парламенту.

Європейська Рада займається вирішенням організаційних питань: встановлює квоти держав-членів при виборах до Європарламенту, визначає порядок їхньої ротації при призначенні членів Європейської Комісії та поширює повноваження Європейської прокуратури на тяжкі злочини транскордонного характеру. Також Європейська Рада визначає критерії вступу до Європейського Союзу й орієнтири для переговорів про вихід з ЄС [2, с. 191].

Основні функції Європейської Ради напряду взаємопов'язані із її повноваженнями. Такими прийнято вважати: визначення стратегічних цілей ЄС, в особливості пов'язаних із зовнішньою політикою та безпекою; схвалення

основних стратегій економічної політики держав-членів ЄС; робота над питанням безробіття в ЄС; виявлення порушень ключових цінностей ЄС державами-членами та їхнє подальше запобігання.

Додатково, до інших функцій Європейської Ради відносять прийняття провідних рішень у складних кризових ситуаціях, затвердження основних напрямів розвитку політики та пріоритетів ЄС, вплив на інші інститути та органи через керівників держав-членів, які до неї входять.

Окрім усього вищезгаданого, Європейська Рада відіграє достатньо суттєву роль у вирішенні питання зайнятості у ЄС. Вона щорічно аналізує статистику зайнятості населення Союзу та, за висновками спільного звіту Ради та Європейської Комісії, приймає укладення щодо. Після цього Рада розробляє щорічний план для держав-членів, який вони враховують вже у власній політиці зайнятості.

Однією з додаткових особливих функцій Європейської Ради є регулярна оцінка загроз Європейському Союзу. ЄС та його країни-члени діють на засадах солідарності, якщо одна з держав членів стає жертвою терористичної атаки або природної катастрофи, і саме стосовно цього питання Рада запроваджує свою діяльність.

Рішення Європейської Ради, залежно від розглянутих питань, приймаються одноголосно, кваліфікованою більшістю або простою більшістю. Європейська Рада також визначає політичний порядок денний ЄС, розглядає питання, які викликають занепокоєння, а також вживає заходів, необхідних для уникнення таких питань [4, с. 210].

Для здійснення своїх функцій Рада наділена широкими повноваженнями з ухвалення постанов. Більшість постанов Європейської Ради ухвалюється у формі рішень, що мають обов'язковий характер. Проте такі рішення не можуть мати статус законодавчого акту, ухвалюватися з метою уніфікації або гармонізації внутрішнього законодавства держав-членів [2, с. 191].

Отже, Європейська Рада відіграє одну з найсерйозніших ролей у плануванні майбутнього Європейського Союзу, формуванні його політичного напрямку, стратегій його подальшого розвитку та можливого реформування.

Література:

1. Яковюк І. Європейська Рада: еволюція правового статусу. Вісник Національної академії правових наук України. 2014. № 3 (78). С. 53–61.
2. Ахметов Р. Європейська Рада як орган стратегічного планування європейської інтеграції. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2012. 104(1). С. 190–191.

3. Сунько Я.Р. Характеристика окремих функцій Європейської Ради. 75-а річниця ООН – сучасний стан та розвиток міжнародного права: збірник матеріалів Всеукр. наук. студент. конф. Одеса. 2020. С. 51-52.
4. Дір І. Ю. Основні інституції Європейського Союзу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2024. 3(82). С. 207-213.